

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. IV. De diuisione gratiæ, in gratis datam, & gratum facientem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

14.
Terzium gra-
dus de cau-
sis, & obie-
ctis, & pro-
positione
legis Dei.

Atque hinc vltimus sub hac gratia externa com-
prehenduntur causae, & obiecta externa, quae sensu-
bus nostris exterioribus species tribuunt, quibus
tandem animus ad res diuinas, & supernaturales ex-
citetur, & sic externa praedicatio, & propositio diui-
nae legis, vel doctrinae fidei inter diuinas gratias com-
putanda est, iuxta illud Psal. 118. Oclon. 14. *Lucerna pe-
dibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis*, & in Oclon.
vlt. *Iudicia tua adiunabunt*. Quanquam enim Augus-
tinus lib. de Grat. Christi, & alibi saepe, vt detegat ter-
giuerfationes Pelagiorum, gratiam à lege, & doctrina
distinguat ostendatq; praeter legem, & doctrinam es-
se necessarium spiritum gratiae, ipsiusque adiuto-
rium, quia externa gratia sine interna non sufficit, vt
la:è docet super Psal. 87. nihilominus non negat, quin
loquendo generatim de gratia, etiam lex, & doctrina,
eiusque propositio speciali modo à Deo data, & pro-
missa sint verae gratiae, licet externae. Vnde idem Augus-
tinus libr. de Spirit. & liter. cap. 34. inter opera gra-
tiae ponit suauitates ad bonum per aeterna obiecta vi-
sibilia, & per Euangelicas exhortationes, & manda-
ta legis. Et similem doctrinam habet lib. 83. Quæstio.
quæst. 68. & quæst. 2. ad Simplician. & lib. 1. de peccat.
capit. 22. inter magna beneficia gratiae computatione
eo loco nasci, vbi quis possit in doctrina fidei erudiri.
Et idem latè prosequitur in id Psal. 134. *Educens
nubes ab extremo terra*. Eandemque doctrinam habet
Prosper. contra Collator. capit. 14. Et ratio reddi po-
test, quia externum verbum Dei est veluti diuinum
instrumentum, quo maximè ad interna gratiae bene-
ficia conferenda Deus vtitur, vt eleganter idem Au-
gustinus exponit lib. 50. Homiliar. in 56. & optimè
Chrysostom. lib. 4. de Sacerdotio post medium; ergo
ipsius etiam diuini Verbi praedicatio quaedam est be-
neficiorum gratiae inchoatio, ac subinde vera gratia,
licet externa. Vnde est illud Gregor. Homil. 12. in
Ezechiel. *Magna omnipotentis Dei est gratia, cum inique
agentibus durus à Doctores sermo increpationis profertur*.
Et idem hanc vocat. *gratiam doctrinam*, & infra ait, ho-
mines interdum priuari hac gratia propter peccata
sua, quod latè prosequitur, tum ibi, tum etiam homi-
17. in Euang. & libr. 17. Moral. cap. 11. *Hoc (inquit) quod
Spiritus sanctus agit intrinsecus, nos exterius ministerio vocis
adiunamur*.

15.
Quartum
gradus effe-
ctum ad salu-
tem ordina-
tur.

Eucharistia
cur bona
gratia.

Vnde etiam intelligimus, ad hoc genus gratiae ex-
terioris pertinere omnem effectum diuinæ provi-
dentiae supernaturalis ad salutem hominum ordina-
tum, seu institutum, siue in generali pro vniuersitate
hominum, siue in speciali pro alicuius priuatae per-
sonae spirituali salute, aut commoditate, siue promo-
uente bonum, siue remouente malum. Et hoc modo
ipsamet Christi redemptio potest externa gratia di-
ci, iuxta illud Isai. 52. *Gratis venundati estis*. Hæc autem
tam excellens gratia est, vt gratiam vnionis includat,
& ex ea parte, nec omnino externa sit, nec omnino
creata, dicitur autem externa, quatenus exterius
consummata est, & visibiliter verbum ipsum nobis
apparuit, & creata dicitur, quatenus in natura creata
perfecta est. Et in eodem sensu Christus ipse est quæ-
dam gratia, quam Deus nobis contulit, *Sic enim dile-
xit mundum, vt filium suum vnigenitum daret*, Ioann. 3.
Dedit autem illum nobis iuxta illud Isai. 9. *Parvulus
datus est nobis, & filius datus est nobis*. Sic etiam sacramen-
ta ipsa sunt quaedam gratiae, quatenus eorum insti-
tutio fuit magnum beneficium gratuitum in se con-
tinens salutarem gratiam. Maximè verò sacramen-
tum Eucharistiae per antonomasiam vocatur bona
gratia, quia ipsum gratiae auctorem in se verè, ac rea-
liter continet, & internam gratiam in nobis nutrit.
Occasionem etiam bene operandi à Deo specialiter
preparatæ inter has gratias externas merito com-
putantur, quia licet nihil in homine formaliter po-
nant, neque interdum per se efficiant, iuuant moraliter
ad salutem, & ita rationem beneficii gratuiti par-
ticipant. Ac denique etiam auferre occasiones pec-

candi, vt obiecta, quæ possent ad libidinem excitare
vel similia, gratia quædam sunt. Vnde Augustinus
lib. 50. Homiliar. in 23. hæc gratia Dei tribuit dicens,
*Rigebam te mihi seruabam te mihi: vt adulterium non com-
mitteres. suauis defuit, vt suauis deesset, ego feci, locus, & tem-
pus defuit vt hac deesset, ego feci*. Et concludit, *Agnosce ergo
gratiam*, &c. Et similia habet in Soliloquijs cap. 15. &
16. Hæc autem tanta varietas externarum gratia-
rum, ad præsentem materiam, & considerationem
secundum proprias earum rationes non pertinet;
nam de Christo, eiusque redemptione, ac sacramen-
tis eius in proprijs locis disputatur: hic ergo solum il-
las externas gratias attingemus, quæ internæ gratiae
annexæ sunt, & ad internos actus gratiae aliquid con-
ferunt, & operantur.

CAPVT IV.

De diuisione gratiae in gratis datam, & gra-
tiam facientem.

Alia est diuisio celeberrima gratiae, quæ in ordine po-
tèst esse quinta, in gratiam gratis datam, & gratiam facientem, quam tradit D. Thomas 1. 2. q. 111. art. 1. & gratia diui-
nonnulli ex Scholasticis in 2. d. 28. licet non omnes in
eodem sensu, vt iam dicam. Prius enim tollenda est
volum ambiguitas, videri enim potest vnum diui-
sionis membrum cum diuisio conuerti. Diuiditur enim
donum gratiae propriè sumptum respectu illius per-
sonae, cui datur, vt est specialis perfectio, vel opera-
tio eius. De ratione autem talis doni est, vt gratis de-
tur, vt supra dictum est: ergo diuisum ipsum cum al-
tero membro recurrit. Item consequenter videri po-
test, aut membra inter se posita non esse, aut alterum
membrum diuisio repugnare, quia ea gratia, quæ à
gratis data distinguitur, non dabitur gratis, & ita
non erit gratia. Sed hoc per solam vocem inter preta-
tionem facile dissoluitur. Est enim quædam gratia,
quæ hanc solam proprietatem gratiae habet, quod
gratis datur, & hæc per antonomasiam vocata est gra-
tia gratis data, generali nomine (quod consuetum
est) ad speciem minus perfectam specialiter applica-
to. Alia verò est gratia, quæ ita gratis datur, vt homi-
nem Deo gratum, & amabilem aliquo modo reddat.
Hanc enim supra inter nominis gratiae significatio-
nes posuimus, vt rei perfectio, quæ illi aliorum amo-
rem, & benevolentiam conciliat, gratia vocetur. Vn-
de est illud Ecclesiastici. 26. *Gratia super gratiam mulier
sancta, & pudorata*. Illa igitur dona Dei, quæ homini
dantur, vt ipse bonus, & sanctus fiat, & ita sit Deo gra-
tus, per quandam excellentiam sub gratia sanctifican-
te, seu gratum faciente comprehenduntur, & à grati-
is gratis datis distinguuntur, non quia ipsa non gratis
dantur, sed quia non tantum ex eo capite habent ra-
tionem gratiae, sed etiam ex alio nobiliori, à quo spe-
ciale nomē acceperunt. Atq; ita neutrum membrum
cum diuisio conuertitur, quia diuisum est gratia, vt
abstrahit à dono gratuito faciente, vel non faciente
hominem gratum, gratia vero gratis data specialiter
dicitur donum, quod licet gratis datur, non reddit ex
se personam gratam. Et hoc membrum opponitur
alteri, non in hoc, quod est gratis dari, nam in hoc sub
diuisio cōueniunt, vt obiectio probat, sed in eo, quod
per se non reddit hominem gratum.

Hinc verò nonnulli Theologi gratiam gratis da-
tam vocant omne donum à Deo liberaliter datum, Nonnulli
quod animam non sanctificat, etiam si naturale sit, cum placi-
ficque naturales proprietates, & virtutes, & concur-
sum, etiam generalem ordinis naturalis gratiam gra-
tis datam appellauerunt aliqui Scholastici, vt Dionysius, liberaliter
Cisterciens. in 2. dist. 27. art. 1. in principio, & sic etiam
Albert. in 2. distinct. 27. & 28. artic. 1. ad vlt. distinguit
gratiam gratis superadditam naturæ à gratia gra-
tis data cum natura, quarum prior supra naturam est,
vnde posterior esse non potest, nisi vel proprietates natu-
ralis,

ralis, vel generalis concursus ordinis naturalis. Imò etiam D. Thomas ibi q. 1. art. 3. voluntatem Dei gratiis in nobis omnia causantem, etiam naturalia opera, gratiam gratis datam appellat. Et similiter Abulencius in ca. 19. Matt. q. 17. 4. ad 1. dixit, sine donis gratuitis, id est, superadditis naturæ posse aliquid boni ab homine fieri. *Non tamen sine Deo gratis donante*, quam etiam gratiam vocat, utique gratis datam, vel potius gratis dantem. Nonnulli verò ex modernis Theologis licet non omnia dona naturæ debita vocent gratias, nihilominus gratias gratis datas appellat omnia beneficia, quæ licet ordinis naturalis sint, modo præternaturali & non debito naturæ dantur, si non propter sanctitatem, vel morum honestatē, sed propter aliam corporis commoditatem, vel animi ornatum dantur, ut sunt sanitas extraordinario modo concessa, perfectio alicuius artis, aut scientiæ naturalis peculiari auxilio data, etiam si tantum propter priuatam perfectionem, & non propter communem vtilitatem detur. Nam publicæ vtilitatis intentionem non putant semper, sed regulariter, esse ad gratiam gratis datam necessariam.

3. Nos autem supponimus, diuisionem huius diuisionis esse veram & propriam gratiam creatam. Vnde ab utroque membro excludimus naturalia dona, naturæ aliquo modo debita, quia illa neque animam sanctificant, nec possunt dici simpliciter gratis data. Et hac ratione illa excludit ab hac diuisione tota D. Thomas dicta q. 111. art. 1. ad 2. Deinde excludim⁹ dona ordinis naturalis, si ad spirituale salutem non ordinantur, etiam si modo præternaturali, seu naturæ non debito tribuantur. Ratio est, quia etiam tale donum non meretur nomen gratiæ secundum Ecclesiasticum morem, iuxta doctrinam Patrum Africanorum dicentium in epistol. 95. & 105. Augustini, veram gratiam solam esse illam, *qua prædestinati vocantur, iustificantur, &c.* Omnis ergo gratia esse debet ex prouidentia supernaturali, ac subinde propter spirituale finem, vel recipientis, vel aliorum. Vnde addo (omissa potentia absoluta) secundum ordinariam prouidentiam non dari hominibus naturæ donum supernaturali modo, quod non propter spirituale vtilitatem, vel suam, vel aliorum detur. Ratio est, quia quoties Deus sic operatur, non agit vt causa ordinis naturalis, sed supernaturalis; ergo propter finem supernaturalem; nam quæ à Deo sunt, ordinata sunt, & finis esse debet proportionatus principio, omne ergo supernaturale beneficium est propter spirituale vtilitatem, quæ si fit tantum propria recipientis, pertinebit ad auxilium gratiæ gratum facientis, vt mox dicemus: si verò sit ad bonum aliorum, pertinebit ad gratias gratis datas. Et ita illa sententia modernorum loquēdo secundum præsentem prouidentiam, falsum supponit, loquendo autem de potentia absoluta, etiam gratia data propter solam honestatem naturalem non esset gratum faciens, sed gratis data.

4. Alij verò Theologi licet veram, & supernaturalem gratiam hic diuidi supponant, nihilominus nimis restringunt gratiam gratum facientem ad solum illud donum, quod formaliter iustum, & charum hominem Deo reddit, siue sit charitas, siue alia forma gratiæ: omne autem donum supernaturale, quod potest esse in peccatore, vel quod non formaliter sanctificat animam, vocant gratiam gratis datam: Ita loquitur de his gratijs Bonauentura in 2. dist. 26. dub. 2. literaliter, & clarius dist. 28. artic. 2. quæst. 1. & Marfil. in 2. q. 17. art. 1. notab. 1. Et hunc modum loquendi magna ex parte sequutus est Vega. quæst. 6. de iustificatione. quamuis fateatur in vfu Conciliorum, & Augustini gratiam sanctificationis plura complecti. Quod nos etiam nunc supponimus, & capite sexto id ostendimus: ac propterea dicimus sub gratia gratum faciente, quæ eadem est cum gratia sanctificationis, non solum habitum charitatis, vel gratiæ, sed plura dona comprehendendi, quæ ad suam sanctificationem homini tribu-

Pars I.

untur. Hinc ergo D. Thomas alio modo illam diuisionem explicauit, eumque sequuti sunt eius expostores 1. 2. q. 111. art. 1. & Bellarmin. lib. 1. de Grat. & lib. arb. cap. 2. & sine dubio ad rationem ac sufficientiam diuisionis reddendam, & ad vsum terminorum in hac materia aprior existit.

Aduertendum est ergo ex D. Thoma dicto loco, omnem veram, & supernaturalem gratiam dari hominibus, vel ad sanctificationem eius, cui datur, vel ad vtilitatem utique spiritualem aliorum. Nam quia homo non sanctificatur, nisi quatenus Deo coniungitur, & vnitur, & si adultus sit, non saluatur sine cooperatione propria, ideo ad hominis salutem primum omnium necessaria est gratia, quæ ipsum hominem Deo iungat, eumq; ad se sanctificandum iuuet, & hæc tota gratia dicitur sanctificans, iustificans, seu gratum faciens, de qua frequens est sermo in Scriptura, vt Actor. 15. *Per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus saluari.* & Roman. 3. *Iustificati grati per gratiam ipsius, & ad Ephes. 1. Benedixit nos omni benedictione spirituali, & infra. Vt essemus sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate.* Et infra, *In laudem gloriæ gratiæ sue in qua gratificauit nos in dilecto filio suo.* Et ad Tit. 3. *Vt iustificati gratia ipsius, heredes simus secundum spem vite æternæ.* Quia verò suauis prouidentia Dei quosdam homines per alios ad fidem, & salutem promouet, ideo quibusdam peculiare gratias confert ad aliorum vtilitatem, quem finem principaliter respiciunt, etiam si accipientes per illas non sanctificentur, & hæc vocantur gratiæ gratis datæ, de quibus loquitur Paulus. 1. Corint. 12. *Diuisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus.* Et infra. *Vnicuique autem datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, & ad Roman. 12. Habentes donationes secundum gratiam, qua data est nobis, differentes siue prophetiæ, &c.* Et de eodem genere gratiæ videtur esse sermo. 1. Petr. 4. cum dicitur. *Vnusquisque autem sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrans, &c.*

Atque ex his nonnullas convenientias, & differentias inter has gratias colligere possumus. Primum enim conueniunt, quia vtræque est aliquid supernaturale, seu præternaturale auxilio diuino in nobis factum, seu ultra omne id, quod sola natura, quasi debitum poscitur. Hoc iam probatum est, quia hoc pertinet ad propriam rationem gratiæ. Secundo conueniunt, quia vtræque gratia datur propter spirituale salutem vel propriam, vel aliorum. Quia hoc necessarium est ad veram rationem gratiæ, vt declaratum est. Et quia Deus omnia conuertit ad se, & ita quando supernaturaliter operatur, propter se vt finem supernaturalem operatur. Tertio conueniunt, quia vtræque propter Christum datur. De sanctificante, seu gratum faciente id certum est, vt supra tetigimus: non videtur tamen minus certum de gratis data, quia hæc datur propter spirituale vtilitatem Ecclesiæ, pro qua Christus mortuus est, vt illam exhiberet sine macula, & ruga; ergo meruit illi omnem gratiam, quæ propter eius vtilitatem alicui conceditur.

Differunt autem in primis hæ gratiæ ex fine, quia vna ad priuatam sanctitatem, alia ad communem vtilitatem per se primum ordinatur. Nam sicut in corpore humano quædam potentie ordinantur ad bonum habentis, alia ad speciei conseruationem, seu indiuiduorum propagationem, vel sicut in membris corporis aliqua sunt facultates vnicuique parti seruientes ad propriam vtilitatem, alia vero, quibus quædam membra in alia influunt ad eorum vtilitatem, ita in corpore Ecclesiæ quædam gratiæ dantur ad singularum personarum sanctificationem, alia verò ad sanctificationem totius Ecclesiæ, & vt quædam membra alijs prodesse possint: priores ergo sub gratia gratum faciente comprehenduntur, posteriores nomen gratiæ gratis datæ retinuerunt. Atque ita illa duo membra ex fine potissimum distinguuntur, quia gratia gratum faciens ad recipientis bonum, gratis verò data ad aliorum vtilitatem confertur. Quod docuit

H 3 Clem.

Clem. Roman. lib. 8. Conflit. c. 1. dicens. hæc charisima prius data esse Apostolis, deinde alijs esse communicata; *Non quidem ad illorum utilitatem; qui charismata illa operantur sed ut qui non credunt ad credendum adducantur.* Et in scia Neque enim expellendis demonibus utilitas nostra agitur, sed eorum, quibus eis eripiuntur, & addit, ideo dixit Christum, Luc. 10. Nolite gaudere, quod spiritus subijciuntur vobis, sed gaudete, quod nomina vestra scripta sunt in celo. Nam illud, inquit, sit potestate Dei, hoc efficitur non in Deum benevolentia, & studio, atque adiuvante Deo. Addendum verò est gratiam gratum facientem ita dari in bonum recipientis, ut possit etiam, & debeat in aliorum utilitatem redundare, & exerceri: & è còverso gratiæ gratis datæ licet ad aliorum utilitatem dentur, nihilominus qui eas recipit, potest, & debet per earum usum propriam spiritualem utilitatem, & profectum procurare. Sed hoc pertinet ad secundariam, & quasi extrinsecam intentionem, & diligentiam hominis operantis, secundum fines autem proprios, & quasi intrinsecos ipsarum gratiarum sumitur distinctio data modo explicato, & à D. Tho. intento.

8. Ex hac differentia oritur secunda, scilicet quod gratiæ 2. *Sanctificans* gratiæ datæ communes sunt peccatoribus & iustis, gratia vero gratum faciens propria est iustorum. Primum enim, quod gratiæ gratis datæ possint esse in iustis, manifestum est, illas enim habuerunt, & Christus, & Apostoli, & insigniores sancti, quamvis non omnibus iustis etiam perfectis cõferantur. Quia non est necesse ad communem Ecclesiæ utilitatem, ut iusti omnes ministrent alijs, vel ut per specialem gratiam ad operandum ad aliorum utilitatem subleventur. Nam, ut ait Clemens, *Non est necesse omnes fideles expellere demones, aut suscitare mortuos, aut linguas loqui, sed eos, qui causa quapiam vili charismate dignati sunt ad aliorum salutem.* Imò addit August. lib. 8. Quæst. q. 79. *Idem non omnibus sanctis ista tribuuntur, ne perniciosisimo errore discipulantur infirmi existimantes, in talibus factis maiora dona esse, quam in operibus iustitie, quibus æterna vita comparatur.*

9. Deinde quod ipsæ gratiæ possint esse in peccatoribus, docet D. Tho. 2. 2. q. 172. a. 4. ubi de Prophetia specialiter loquitur, in solutione verò ad 1. ad operationes virtutum, & electionem demonum id extendit ex sententia Hieronymi, Matth. 7. Idemque confirmat de gratia miraculorum in q. 178. art. 2. Et eandem doctrinam habet Gregor. homil. 17. in Ezechiel. in fine, ubi id confirmat ex verbis Christi Matth. 7. *Multi dicunt mihi in illa die, Domine Domine nonne in nomine tuo prophetavimus, & demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem.* Simili modo induci possunt verba Pauli. 1. Corinth. 13. *Si linguas hominum loquar, & Angelorum, &c. Si habuero prophetiam, si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero nihil sum.* Vbi Paulus supponit, posse aliquem habere prædictas gratias gratis datas, & carere charitate, ac subinde esse in peccato, quibus verbis ad hoc propositum vitur Anastasius Sinait. lib. 6. Examer. in fine dicens, non in eiiciendis demonijs, vel miraculis faciendis Deum perfectionem hominis definire, sed in charitate, quæ sine illis signis, & hæc sine illis esse possunt. Exemplis idem etiam ostenditur, in Caïpha Ioann. 11. & in Balaam, qui cum esset ariolus, & idololatra, nihilominus donum habuit prophetiæ, ut patet Numer. 22. 23. & 24. Ex quo loco vterque potest colligi, non solum sine gratia gratum faciente, sed etiam sine fide posse aliquem prophetare, vel miracula facere, vel demones expellere in honorem nominis Christi, ut tradit Augustinus lib. 83. Quæstion. quæst. 79. & videri potest Maldonat. Matth. 7. in fine.

10. Ratio verò est, quia opera spectantia ad gratias gratis datas non pertinent per se ad voluntatem, nec illius rectitudinem postulant & ideo non pendent ex se à gratia gratum faciente, possunt ergo separari ab

illa, & à peccatoribus fieri, si Deus velit: nam cum hoc in re ipsa non intulit repugnantiam, neque indecentiam aliquam, potest à Deo pro suo beneplacito fieri. Assumptum declaratur in primis in prophetiis, in qua duo possunt considerari, scilicet vel exterior prædictio, vel interior cognitio rei futuræ, ex quibus illud prius si à posteriori separatur, potest fieri non solum ab homine pravo, & infideli, sed etiam ab homine actu peccante, & ex infidelitate proferente illa eadem verba, quibus nesciens, & nolens prophetat. Ita enim in Caïpha contigit, illa enim verba, *Expedi, &c.* in sensu, quem ipse intendebat, erant verba odij, & invidiæ, & infidelitatis, qua profitebatur Christum esse purum hominem, & malefactorem, & nihilominus in sensu intento ab Spiritu Sancto erant prophetica, & ex speciali directione Spiritus Sancti. Et ita erat aliqualis gratia, licet in ordine minima, ita ut non propria prophetia, sed instinctus propheticus appelleretur à D. Thoma 2. 2. quæst. 178. art. 4. Interior item, & vera prophetia, cum ad intellectum speculationum pertineat, per se non requirit bonitatem accipientis, imò aliquando fieri potest sine consensu voluntatis eius, quia intellectus cogitur ad assentiendum, & interdum lingua ad loquendum, sicut de Balaam dicit Abulenſis Numer. 24. q. 3. Quod si cognitio Prophetæ est evidens, ut est probabile, non requirit voluntatem nec rectitudinem eius, ac proinde nec gratiam gratum facientem. Præterea in operatione virtutum, seu miraculorum id patet, quia in miraculo Deus est qui principaliter operatur; potest autem Deus vti instrumentum, quo voluerit, etiam si sit homo peccator, vel infidelis, sicut vitur homine peccatore, vel infideli, sacramentum Baptismi ministrando. Et idem in cæteris gratijs gratis datis potest simili discurſu facile ostendi.

Dices rectè hac ratione probari, hoc ex parte rei non repugnare; videtur autem non esse contentum sapienti providentiæ Dei: nam ipse has gratias Ecclesiæ suæ contulit ad fidem confirmandam, ut patet Marci ultimo, hæc autem fidei probatio, & confirmatio enervatur, si per malos, vel fideles talia signa Deus efficiat. Item Ecclesiæ ex miraculis à Sanctis factis argumentum sumit ad eorum sanctitatem probandam; hoc autem argumentum fallax est, si à malis possunt miracula fieri. Hanc obiectionem accuratè tractat, & dissolvit Anastas. Nissen. in Quæstionibus Scripturæ quæstio. 23. tom. primo Biblioth. & inprimis ait, miracula non esse certa signa sanctitatis hominis operantis illa, & inter alia offert, quod Iudas etiam signa efficiebat, & demones cum alijs Apostolis eiiciebat. Et Saul etiam postquam malus esse cepit, prophetabat: non ergo sufficiunt signa sine morum sanctitate, ideoque Christus dixit, *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*, Matth. 7. Neque Ecclesiæ sola miracula considerat ad sanctitatem alicuius probandam, seu propriè vitam, & mores, quibus si miracula cõiungantur, sunt magnum signum probitatis vitæ. Nam licet Deus secreto consilio interdum per hominem hypocritam miraculum faciat, vel extra ordinarium beneficium concedat, id rarum est; ordinariè verò non, nisi per iustos, & bonos talia signa operatur, & ideo quando vita non discordat, non solum vitam bonam, sed etiam excellentem gradum sanctitatis indicant, præsertim si frequentia sint, & aliunde nullum indicium deceptionis, aut simulationis coniunctum habeant.

Vnde vterque addit allegatus Pater, quando con- 12. ringit signum fieri, aut beneficium sanitatis, vel aliud *Amplius* simile extraordinario modo per hominē peccatorem *idem Anastasius explicat* obtineri, tunc fidem potius eius, qui accedit, quam eius, ad quem accedit, signum operari, ideoque accuratè discernendum esse, & ex alijs indicijs observandum, cui sit miraculum attribuendum. Et simile est, quod sæpè miraculum fit ad confirmandam sanctitatem operantis, & tunc non fiet ab homine peccatore, quia

Exemplis probatur

10. *Stabilitur ratio id ipsum.*

quia Deus non præbet testimonium falsitatis aliquando vero fit ad confirmationem fidei, & doctrinæ, & tunc nunquam quidem fiet in confirmationem falsæ doctrinæ: fieri tamen poterit ab homine peccatore quia tunc non operatur ad ostensionem suæ iustitiæ, sed ut minister verbi ad confirmationem eius, sicut de Iuda dicebamus. Denique aduertit, quando signa sunt ab homine infideli, vel hæretico, ordinariæ, ac fere semper non esse veræ, sed apparentiæ, vel talia quæ naturali virtute demonum fieri possunt, ut varijs exemplis Anastasius confirmat. Quod non solum non derogat firmitati fidei, sed potius ad eius probationem, & solidiorem confirmationem à Deo permittuntur. Ideoq; nunquam talia sunt, vel apparent, quin si attenta mente, & recta fide considerentur, cum omnibus circumstantijs, quibus fieri solent, eorum falsitas, & deceptio percipi possit, ut in signis Magorum Ægypti videre licet. De quare videri etiam possunt, quæ in secundo tomo tertiæ partis disp. 31. sect. 2. tractauit.

13. Superest dicendum de altera parte assignatæ diuisionis, nimirum quod gratia gratum faciens propria sit iustorum: quod ex terminis videtur manifestum, quia formalis effectus non separatur à forma, sed gratia dicitur gratum faciens, quia formaliter reddit hominem gratum Deo, quod est esse iustum: ergo hæc gratia est ita propria iustorum, ut extra illos reperiri non possit. Ut hoc autem explicetur, & in vero sensu accipiat, obijciatur contra illud, quia sequitur multas esse gratias, quæ non sunt gratis datæ, nec gratum facientes, quod est contra sufficientiam prædictæ diuisionis. Sequela probatur, quia fides, & spes mortuæ sunt quedam gratiæ, & non sunt gratis datæ, quia dantur singulis ad eorum vtilitatem, & non tantum aliorum: nec est gratum faciens, quia sunt in peccatoribus, ergo vel gratia gratum faciens non est propria iustorum, vel diuiso adæquata non est. Idemq; argumentum sumi potest ex omnibus donis gratiæ, quæ non ad communem vtilitatem, sed propriam & priuatam singulis peccatoribus conferuntur.

Obijciatur hæc, quæ dicitur, quia sequitur multas esse gratias, quæ non sunt gratis datæ, nec gratum facientes, quod est contra sufficientiam prædictæ diuisionis.

14. Ad hoc, qui gratiam gratum facientem ad habitalem gratiam sanctificantem contrahunt, cum alias etiam dicant, gratiam gratis datam esse illam, quæ ad aliorum vtilitatem datur, necesse est, ut fateantur diuisionem non esse adæquatam. Vnde Soto libro secundo de Natura, & gratia cap. 3. in principio, tria in hoc puncto dicit. Primum est, vnam esse specialem gratiam, quæ ab effectu denominatur gratum faciens, quia nos formaliter reddit Deo gratos, reliquas vero retinere genericum nomen gratiæ gratis datæ. Secundum est, gratias gratis datas, quæ distinguuntur à gratum faciente, esse illas, quæ ad aliorum vtilitatem dantur, possuntq; esse in malis hominibus. Tertium est, concurrere gratiæ, vel subsidia gratiæ præuenientis, licet inter gratias gratis datas connumerentur, habere tamen peculiare nomen auxilij specialis, seu gratuiti. In quo significat, si gratia gratis data in sua proprietate, & ut adæquata illi fini communis vtilitatis sumatur, diuisionem non esse adæquatam, sed addendum esse tertium membrum auxilij specialis. Sed hoc non placet, tum quia D. Thomas illam diuisionem nobis tradidit, ut adæquatam, distinguendo membra per oppositionem contradictoriam, inter quæ medium non datur, qualia sunt, gratum facere, vel non facere, supposita generica ratione doni gratuiti. Idemque est, si distinguantur per positivos fines vtilitatis propriæ, vel aliorum, quia inter hos etiam fines non est facile medium inuenire, cum non detur gratiæ donum propter nullius vtilitatem. Tum etiam, quia alias neque addito illo membro auxilij specialis soluitur difficultas tacta de fide, & spe mortuis. Præterquæ quod ipsum auxilium speciale commune est vtriusq; gratiæ: nam interdum datur ad opera gratiæ gratis datæ, interdum vero ad opera gratiæ facientis, ut per se constat.

Tribus quæ quæ oppositas.

Dico ergo, gratiam gratum facientem, ut est membrum adæquatum illius diuisionis non coarctari ad solam formam perfecte iustificantem animam, & excludentem statum peccati mortalis, sed includere omnia dona gratiæ, quæ homini in ordine ad propriam sanctificationem conferuntur: hæc enim Concilia Mileuitan. Arausican. & Tridentinum, nec non etiam Augustinus, & alij Patres gratiam sanctificantem, seu sanctificationis, vel iustificationis appellant, eadem autem est gratia gratum faciens, quæ sanctificans seu iustificans: ergo gratia gratum faciens omnia illa complectitur. Et hoc probat ratio facta de adæquata oppositione membrorum dictæ diuisionis, ex eo, quod gratia in propriam, vel aliorum vtilitatem datur, seu recipitur, alterum enim horum in omni dono gratiæ reperitur, ut notum est. Ad difficultatem autem propositam responderetur, cum gratia gratum faciens dicitur esse propria iustorum, aut non posse simul esse cum peccato mortali, intelligendam esse differentiam, vel de vtraq; gratia collectivè sumptam, aut comparando maximum, ad maximum vtriusque membri, non vero applicando differentiam ad singulas gratias vtriusque ordinis, vel denique intelligendam esse hanc proprietatem gratiæ gratum facientis cum proportionem accommodatam. Itaq; omnes gratiæ gratis datæ tales sunt, ut etiam summa, & perfectissima illarum possit esse in homine peccatore: gratia autem gratum faciens, vel tota collectivè sumpta, vel id, quod est supremum, & maximum in illa, non potest esse in peccatore, ut patet, saltem de charitate, & habituali gratia (loquimur enim ex natura rei, quidquid de absoluta potentia sit) quamuis necessaria non sit, ut singulæ gratiæ sub hoc membro contentæ repugnent cum peccato, & ita cessat obiectio facta. Ad idem vero etiam in hoc esse differentiam, quod gratiæ gratis datæ sicut omnes non perficiunt iustificationem, ita singulæ non inchoant, vel promouent illam, nec propter hunc finem dantur, dona vero gratiæ gratum facientis, sicut perfectam iustitiam conferunt, si sint consummata, ita singulæ aliquo modo inchoant iustitiam, & ita non sunt, nisi in homine, vel simpliciter iusto, vel habente aliquod iustitiæ fundamentum, vel initium: & ita fides secundum se est donum gratiæ gratum facientis, quia est fundamentum iustitiæ: imo & vocatio ad eundem ordinem gratiæ pertinet, quia est exordium iustitiæ, & sic de cæteris.

Atq; ex his facile potest ferri iudicium de alijs differentijs, quæ inter hæc membra solent assignari. Tertia differentia est, quod gratia gratum faciens datur per modum habitus, seu qualitatis permanentis, gratia vero gratis data per modum actus, seu motionis transiens. Quæ differentia tribuitur D. Thomæ in locis statim citandis. Verumtamen difficile est differentiam illam accommodare: nam si vtrumq; membrum sumatur distributivè, seu exclusivè, falsum, vel incertum inuenitur: si vero sumatur indefinitè, seu permissivè, vtrumq; erit verum, nulla tamen erit differentia. Vtrumq; breuiter declaro, quia de gratia gratum faciente sumpta per antonomasiam, pro forma gratiæ iustificantis, verum est, esse permanentem per modum habitus, & hoc est, quod docet D. Thom. 1. 2. quæstion. 110. articulo 2. & 3. Non est autem verum, quod omne donum gratiæ sanctificantis sit habitus, nam etiam actualia auxilia, & eorum actus sunt gratiæ suo modo gratum facientes, saltem inchoatiuè, seu dispositivè, ut iam declarauimus. E contrario vero communiter receptum est, aliquas gratias gratis datas non infundi per modum habitus, ut de prophetia & operatione virtutum testatur Diuus Thomas 2. 2. quæstion. 171. articulo 2. & q. 178. articulo 2. ad primum, quod vero nulla illarum sit habitus non est certum: imo contrarium fortasse est probabilius, ut ex capite sequenti patebit. Quapropter incerta est hæc differentia, & non necessaria.

15. Solutio, contra nota donata in ordine ad propriam iustificationem, seu sanctificationem, vel iustificationem appellant, eadem autem est gratia gratum faciens, quæ sanctificans seu iustificans: ergo gratia gratum faciens omnia illa complectitur.

In forma respondetur.

16. Tertia differentia est, quod gratia gratum faciens datur per modum habitus, seu qualitatis permanentis, gratia vero gratis data per modum actus, seu motionis transiens. Quæ differentia tribuitur D. Thomæ in locis statim citandis.

Alidisp. 708 nota 4.

17. *Quarta differ-
ferentia non
placet.
1. Cor. 12.*
Quarta differentia assignatur quia gratia gratum
faciens vnus tantum est rationis, seu speciei: gratiæ
autem gratis datæ plures sunt. In qua differentia hæc
posterior pars certa est ex Paulo 1. Corinth. 12. & ca-
pit. sequenti declarabitur. Prior autem pars licet à
multis Scholasticis, etiam antiquis supra allegatis,
asseratur, supponit tamen gratiam gratum facien-
tem, vt est membrum illius diuisionis, solum accipi
pro habituali gratia sanctificante, quod nos non ad-
mittimus, & ideo non putamus differentiam hanc
eo modo, quo assignatur, esse necessariam. Nam et-
iam sub gratia gratum faciente includuntur plura
dona specie distincta, quæ capit. 6. recensemus, &
pro loci opportunitate breuiter explicabimus. Solum
in hoc potest assignari discrimen, quod gratiæ
gratis datæ ita sunt inter se diuersæ, vt neq. sint inter
se connexæ, neq. vna ad alteram ordinetur, vt patet
de prophetia, & operatione miraculorum, & in cæ-
teris fere est eadem ratio: nam licet omnes ad fidem
aliquo modo ordinentur, non tamen inter se, quia
vna non est propter aliam, per se loquendo. At vero
dona gratiæ gratum facientis aliquam connexionem
vel habitudinem inter se obseruant: nam in primis om-
nia respiciunt gratiam illam, quæ per antonomasia-
m dicta est gratum faciens, estq. forma quædam
simplex reddens animam Deo gratam, & acceptam.
Nam omnes aliæ gratiæ illius ordinis, vel sunt ali-
quales dispositiones ad illam gratiam, vel sunt quasi
potentiæ, vel operationes eius, aut auxilia, vel con-
cursus illi debiti, connaturalitatis debito, & ita se-
cundum habitudinem omnes illæ gratiæ vna dici
possunt, non tamen essentia, & specie, vt postea late
videbimus.

18. *Quinta dif-
ferentia al-
terioris ordi-
nis est sanctifican-
s gratia, quæ
gratis data.
1. Cor. 12. &
13.*
Denique hinc potest facile assignari, & explicari
quinta differentia, quia gratia gratum faciens altio-
ris ordinis, & perfectionis est, quàm gratis data. Ita
docet D. Thomas dicta qu. 111. artic. 5. & optime pro-
bat ex Paulo 1. Corinth. 12. Vbi postquam de gratijs
gratis datis loquutus fuerat, subiungit. *Adhuc excellen-
tiorẽ viam vobis demonstrò, vtiq. viam charitatis, quæ
est gratum faciens, de qua statim cap. 13. sermonem
inchoat. Et idem sentit Augustinus dicta qu. 79. in l.
83. Questionum, vbi dicit, non omnibus iustis fide-
libus concedi gratias gratis datas, ne in errorem, quæ
perniciiosissimum vocat, inducantur, existimantes,
in talibus factis maior a bona esse, quàm in operibus iustitie,
quibus æterna vita comparatur. Et subiungit. Propterea
Dominus prohibet hinc gaudere discipulos, cum ait Luc. 10.
In hoc nolite gaudere, quoniam spiritus subiungunt vobis, sed
in hoc gaudete, quoniam nomina vestra scripta sunt in celis.*
Vbi etiam indicat rationem ex hinc sumptam, quâ D.
Thomas confirmat. Quia gratia gratum faciens im-
mediate nos coniungit ipsi summo bono, & fini vlti-
mo, quod non præstat gratia gratis data: ergo illa est
nobilior. Item illa est maior participatio diuinitatis,
iuxta illud 1. Petr. 1. *Magna, & pretiosa nobis promissa do-
nauit, &c.* Deniq. secundum rectum ordinem chari-
tatis magis tenemur amare, & procurare gratiam
gratum facientem, quàm gratis datam: ergo signum
est esse meliorem. Dices: gratiæ gratis datæ ordina-
tur ad bonum commune, quod est diuinius, quàm
proprium, ad quod ordinatur gratia gratum faciens.
Respondet optime D. Thomas gratiam gratum facien-
tem immediatius ordinari ad ipsum bonum per
essentiam, quod est Deus, eiq. immediate homines
coniungere, & inde habere maiorem perfectio-
nem.

19. *Dubitant
an hoc sit in-
telligendum
conferendo
gratias gra-
tis datas cu-
i gratijs gratum
facientibus*
Sed quæret aliquis, an hoc intelligendum sit com-
parando has gratias solum ex genere suo, vel etiam
comparando singulas vnus ordinis ad omnes alte-
rius ordinis. Nam in priori sensu resolutio posita cla-
ra est, & indubitata, quia id, quod perfectissimum est
in ordine gratiæ gratum facientis, sine dubio est per-
fectius, & melius, quàm omnis gratia gratis data, quan-
tumuis in illo ordine perfecta cogitetur. Nam virtus

charitatis est maior omnibus, vt continet testimo-
nium Pauli, & de gratia per se, ac formaliter sanctifi-
cante idem probat testimonium Petri, & ratio fa-
cta: & hoc satis est, vt gratia gratum faciens deatur
ex suo genere perfectior. At vero si comparatio fiat
inter singula, videtur res esse dubia, quia non vide-
tur maior fides, quàm prophetia, quoad internam
cognitionem: imo si prophetia sit per lumen super-
naturale euident, videtur perfectior, quia excedit in
claritate & in certitudine, non est minus perfecta,
vnde si sit obscura, saltem erit æqualis, vel fortasse in
essentia non distincta à fide. Imo inter ipsas gratias
gratis datas numeratur fides, quæ videtur aliquam
perfectionem addere communi fidei, quæ sub gratia
gratum faciente continetur. Item suscitatio mortui
esse potest opus gratiæ gratis datæ, & tamen videtur
esse perfectius, quàm multæ operationes, vel motio-
nes gratiæ gratum facientis.

20. *Dubitatur
quia in gene-
re moris sem-
per sanctifi-
cans præcel-
sum sit, item in
physico quid
quid de vno
vel altero a-
ctus sit.*
Dicendum autem videtur, hanc ipsam compara-
tionem posse fieri, vel in perfectione pertinente ad
genus moris, vel tantum in genere entis. Priori mo-
do omnia, & singula dona gratiæ gratum facientis
meliora sunt, quàm opera gratiæ gratis datæ secun-
dum se spectata, quantumuis in suo ordine magna
videantur. Probatur ratione facta, quia dona gratiæ
gratum facientis de se, & ex intentione dantis refe-
runtur ad vniendam animam cum Deo, quod est o-
ptimum in genere moris: gratiæ autem gratis datæ
de se non hoc conferunt: imo si interdum habent ali-
quam perfectionem moralem, est in quantum ab ali-
qua virtute, vel actione gratiæ gratum facientis pro-
cedunt, vel imperantur. Declaratur etiam in illa cõ-
paratione fidei, & prophetiæ, nam si prophetia sit e-
uident, vt sic, non habet assensum liberum, sed neces-
sarium, & propterea in genere moris melior est fides,
per quam libere captiuatur intellectus in obsequium
Christi. Si vero cognitio prophetica sit obscura, as-
sensus eius erit voluntarius, & ex eo capite habet
morale perfectione à pia voluntatis affectione, quæ ad
ordinem gratiæ gratum facientis pertinet. Vfus au-
tem exterior prophetiæ propter Ecclesiæ vtilitatem
(idemq. est de sermone scientiæ, Sapientiæ, &c.) in
tantum habet moralem perfectionem, in quantum
ex charitate imperatur, vel alia virtute morali reli-
gionis, vel misericordiæ, &c. Et ita in genere moris in
omni actu gratia gratum faciens semper habet pri-
matum. Si vero comparatio præcisè fiat in genere
physico, aut entis, sic, licet gratia gratum faciens ex
genere excedat, non est inconueniens, quod aliquis
actus gratiæ gratis datæ sit perfectior, quàm aliquis
actus gratiæ gratum facientis, vt actus euidentis pro-
phetiæ, quàm actus obscurus fidei, vel quidpiam si-
mile: nihil enim occurrit, cur hoc repugnet, & ratio
facta id confirmat.

CAPVT V.

*Quot sint gratiæ gratis datæ, & quid vnaquæque
earum sit?*

DE his gratijs non est iterum à nobis in discursu
huius materiæ tractandum, & ideo visum est o-
perè pretium aliquam earum noticiam legentibus
hoc loco tribuere, quasdam earum, quæ faciliores
sunt, integrè declarando, alias vero, quæ longiores
requirunt disputationes, quantum ad vsum, & co-
gnitionem earum fuerit oportum, breuiter expli-
cando, magis exactam illarum cognitionem in alia
loca Theologiæ, ad quæ proprie pertinent, remitten-
do. D. Thomas ergo in dicta quæst. 111. artic. 4. nouem
gratias gratis datas ex Apostolo colligit 2. Corinth. 2. Cor. 12.
12 in illis verbis. *Alij per spiritum datur sermo Sapientiæ,
alijs sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alijs fides in eo-
dem spiritu, alijs gratia sanitatum, alijs operatio virtutum, alijs
prophetiæ,*